

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji vsakega meseca Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.— — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vrača. — Ne frankirane pisma se ne sprejemajo. — Mail oglaš. trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglaš. ki stihajo v socialne namene delavstva in nemalčinsem. vsaka beseda Din 0.50

Štev. 92 • Maribor, sobota, dne 12. avgusta 1939 • Leto XIV

Maximilian Robespierre:

Svoboda tiska

Takoj za sposobnostjo mišljenja je sposobnost priobčevanja svojih misli druga najlepša lastnost, ki loči človeka od živali. Ta sposobnost je istočasno tudi dokaz o večnem človekovem pozivu k družabnem življenju in služi kot vez, duša in neobhodni pogoj bistva družbe in je edinstveno sredstvo za človekovo izpopolnjevanje in dosego stalne stopnje moči procvita in sreče. Da človek izraža svoje misli ustno, pismeno ali s pomočjo tiska, ki je tako zelo povzdignil in razvil njegov umski obzor in zagotovil vsakomur možnost, stopiti v stik z vsem človeškim rodом, je to pravica, ki je neločljiva od človeka, ki ostane vedno ista, ker svoboda tiska ne more biti ločena od svobode govora, a ena kakor druga, je ravno tako sveta kakor je sveta narava. Svoboda tiska je tako neobhodno potrebna, kakor je nujna in neobhodna tudi družba sama.

Na podlagi tega, po kakšni zli usodi so si skoro povsod zakoni prisvojili pravico rušiti to svobodo? Zaradi tega, ker so zakoni delo despota, a svoboda tiska je najstrašnejši bič za despotizem. S čim se more v bistvu pojasniti ta pojav, da je mnogo milijonov ljudi stiskanih od enega samega človeka? S čim drugim, če ne z globokim neznanjem in topo neobčutljivostjo, v katero so ti milijoni pogreznjeni. Toda če bo imel vsakdo, ki bo čuval čut lastnega dostojanstva, možnost odkriti verolomne namere in hinavske težnje tiranije, če bo mogel ob vsakem času postaviti človečanske pravice nasproti vsakemu poizkusu, naperjenemu proti tem pravicam, suverenost ljudstva proti njegovemu ponižanju in bedi, če bo mogla stiskana nedolžnost povzdigniti svoj gromki in istočasno svečani glas in ko bo mogla resnica zediniti vsa srca in vse ume v svetih besedah: Svoboda in domovina! — tedaj bo oholost povsod našla neprehodne ovire in despotizem bo počasi prisiljen ali popuščati ali se pa razbiti ob nepremagljivi moči javnega mišljenja in obče želje. Zato tudi vidite, s kakšno zlobno in varljivo politiko so se despoti zedinili proti svobodi govora in tiska, vidite strašnega inkvizitorja, ki preganja svobodo v imenu boga, vladarje, ki jo preganja v imenu zakonov, ki so jih sami naredili, da bi zakrili svoje zločine. Vrzi mo s sebe jarem teh predsodkov in naučimo se od tiranov ceniti vso važnost svobode tiska!

Zaradi tega predlagam, da narodna skupščina sklene:

1. Da ima vsak pravico objavljanja svojih misli na vse mogoče načine in da svoboda tiska ne more biti z ničemer vezana ali omejena.

2. Da mora vsak, ki ogroža to pravico, veljati za sovražnika svobode in se podvržeti z vso strogostjo kazni, ki jo bo odredila narodna skupščina.

3. Da imajo privatne osebe, ki bodo oklevetane, možnost iskati zadoščenja za škodo, ki jo jim napravi kleveta, na način, ki ga bo odredila narodna skupščina.

Članek je prevod končnega dela predloga, ki ga je stavil eden prvakov francoske revolucije pred 150 leti ustavodajni narodni skupščini. V 150 letih te misli niso na svoji aktualnosti nivo nič izgubile, nasprotno še nikoli niso bile tako aktualne, kot danes, ko isto meščanstvo, ki je pred 150 leti postavljalo take zahteve, dela danes ravno nasprotno. Članek nam je dokaz, da se je meščanstvo v teku razvoja izneve-

Zvišajte delavske mezde

Zakon o minimalnih mezdah je potreben revizije

Naš zakon o minimalnih mezdah je okvirni zakon navzdol. Mezde ne smejo biti manjše kakor din 2 na uro z nekaterimi izjemami za mladostne delavce itd. Kaj pomeni mezda din 2 na uro, pač ni treba razlagati.

Po računih, ki bazirajo na življenjskih potrebah in dražinskih razmerah, znaša življenjski mesečni eksistenčni minimum okoli din 1800 za majhno rodbino in za samca okoli din 1400. Všteti pa niso v tem nujnem minimumu stroški, ki jih potrebuje normalen človek za razvedrilo, pouk in zabavo.

Zakonite minimalne mezde navzdol so določene tako nizko, da znašajo komaj eno četrtino do ene petine potrebnega eksistenčnega minimuma.

Zakon tudi izrečno določa, da se minimalne mezde zakonito ne morejo določati višje, kakor so označene v temeljnem zakonu. Par banovin je sicer že šlo preko tega temeljnega načela. — Razmere pri nas zahtevajo več kakor v drugih banovinah s popolnoma drugačnimi socialnimi in dražinskimi razmerami. Če si delavstvo hoče priboriti boljše plače, kakor jih določa zakon o minimalnih mezdah, si jih mora izvojevati s svojimi organizacijami. V tem oziru ima delavstvo vsaj nekoliko svobodne roke, čeprav se mu tudi stavi v napotje polno ovir.

V Sloveniji pripravljajo revizijo banovinske naredbe na podlagi veljavnega državnega zakona, ker ima banovina

pravico, da odredi v okvirju državnega zakona minimalne mezde v banovini.

Z ozirom na to, da določa okvirni zakon tako majhne minimalne mezde, je nujno potrebno, da se predvsem zvišajo minimalne postavke v državnem zakonu. Mnenja smo, da je med širokimi oblastili v finančnem zakonu mogoče tudi zvišanje minimalnih mezd, ki so v kričnem nasprotju s praviimi socialnimi potrebami vseh mezdnih slojev.

Ni to nova naša zahteva. Poudarjali smo jo že pred uveljavitvijo zakona in ni danes nič manj aktualna. Zato jo ponavljamo. — Le primerne minimalne mezde in zadostnih sankcijah bi utegnile izboljšati splošni mizerni socialni položaj.

Demonstracije gdanskih nacistov proti Poljski

Položaj se je zopet zaostрил.

Na ostre poljske proteste pri gdanskem senatu so bili na videz umaknjeni strogi ukrepi proti poljskim carinikom, ob enem pa je poljska vlada dobila zagotovilo, da se bodo v kratkem pričela pogajanja za ureditev spornih vprašanj. Med tem je obiskal gdanski vodja nacistov Förster kanclerja Hitlerja. Po povratku Försterja so se vršila v Gdanskem velike demonstracije proti Poljski, ki je zagrozila, da bo bombardirala mesto Gdansk, če se bodo izzivanja nacistov nadaljevala. Položaj se je s tem zopet silno zaostрил, zlasti ker je istočasno tudi nemški tisk pričel silno napadati Poljsko.

Förster: Mi hočemo k rajhu

Na zborovanju gdanskih nacistov je vodja Förster po povratku iz Berlina v svojem govoru med drugim dejal, da je Gdansk prastaro nemško mesto, ki je imelo od Poljske samo gospodarsko škodo, Nemci so bili grozno preganjeni od Poljakov itd. Gdansko prebivalstvo se dobro zaveda, da ura osvoboditve ni daleč. — Zborovalci so vzklikali: »Mi hočemo k rajhu« in demonstrirali proti Poljski. Förster je tudi odrekel Francozom in Angležem pravico, da bi se vmešavali v to vprašanje.

Vojaška pogajanja v Moskvi

Političen sporazum bo podpisan istočasno z vojaškim.

V Moskvi računajo, da bodo vojaška pogajanja med zastopniki Anglije, Francije ter Sovjetske Rusije trajala okrog tri tedne. Z vojaškimi razgovori je izginilo prvo nezaupanje in splošno računajo, da bo pogodba o trozvezi skupno podpisana z vojaško zvezo. Poljska bo

pri vojaških razgovorih v Moskvi sodelovala šele proti zaključku, pravtako se sodi, da tudi Romunija ne bo mogla stati izven teh vojaških razgovorov. — Generali se bodo še te dni sestali v Kremlju.

Boj med vlado in generali na Japonskem

Generali za takojšen pristop k nemškoitalijanski zvezi. Vlada še okleva.

Med japonsko vlado in zastopniki vojske se nadaljuje prepir. Medtem ko vojaški krogi zahtevajo takojšen pristop Japonske k nemško-italijanski zvezi, se vlada še vedno upira tej zahtevi. Ministrski predsednik Itagaka je zlasti nevoljen na vojaške kroge, ki se slepo zavzemajo za sklenitev te pogodbe, ne da

bi imeli kakršnakoli zagotovila, da bi Japonski ta zveza tudi koristila. — Japonska vlada se boji obveznosti, ki bi jih morala prevzeti s sklenitvijo zveze z osjo Rim-Berlin, praktično pa bi za Japonsko ta zveza ne pomenila mnogo.

Intervencija Francije in Amerike v Tokiu

Skupni interesi Anglije, Francije in Amerike na Daljnem vzhodu.

Francoska in ameriška vlada sta sporočili japonskemu zunanjemu ministru, da ima Francija in Amerika na Kitajskem iste interese kakor Velika Britanija, zato bosta obe državi postopali

sporazumno z Anglijo. — Japonska vlada je odklonila zahtevo Francije in Amerike in izjavila, da bo razgovarjala tudi v bodoče o teh vprašanjih samo z Anglijo.

Anglija zavlačuje pogajanja z Japonci

Japonska vlada je silno ogorčena zaradi angleškega zavlačevanja pogajanj o tiencinskem konfliktu in grozi, da bo prekinila vsake nadaljnje razgovore z Angleži.

Hrvati zahtevajo enakopravnost

»Hrvatski dnevnik« o hrvaškem vprašanju.

Združena srbska opozicija se je informirala pri dr. Mačku, kako je pravzaprav s hrvaškim sporazumom. Odvetnik Milanović je izjavil, da je dr. Maček opozicijo podrobno obvestil o stanju tega vprašanja in da je zadnja redakcija sporazuma taka, da gotovo pride do rešitve tega perečega vprašanja.

»Hrvatski dnevnik« je pa k raznim vestem v listih pripomnil, da te vesti pripajajo večinoma od beograjskih dopisnikov ter kažejo, da danes uvidevajo tudi oni, ki imajo oblast v rokah, da se mora sedanje stanje izpremeniti. — Hrvati soglašamo v tem. — Pogajanja za sporazum so se vodila in se bodo vodila, s kakšnimi ustanovami in organizacijami naj se sedanje stanje nadomesti. Dve poti sta pri tem mogoči: da bi prišlo takoj do sporazuma ali pa bi se vprašanje rešilo le deloma in s tem ustvarila nova situacija in začela nova pogajanja. Odpraviti je treba vse, kar sporazum ovira. Hrvati niso opozicionarci iz načela, ampak hočejo le, da se izpremeni stanje, ki jim ne ustreza. — Državna zajednica s Srbi more biti samo rezultat njihove volje. Besedica zajednica pa mora tu pomeniti enakopravno odločanje o politiki in o organizaciji države.

Zopet konferenca petih držav?

Angleški opozicijski listi poročajo, da se zopet pripravlja sklicanje konference petih držav Anglije, Francije, Italije, Nemčije in Poljske, da reši nemško-poljsko vprašanje. S tem sklicanjem baje soglašata Roosevelt in Hull.

Zanimivo pri tej stvari je tudi, da je v Berlinu posredoval angleški tiskovni magnat Hensley v prilog sporazuma med angleško in nemško vlado. Hensley je pred odhodom v Berlin obiskal Chamberlaina, v Berlinu je razgovarjal s Hitlerjem in Ribbentropom in po povratku v London zopet s Chamberlainom.

Grof Ciano pri Ribbentropu

Italijanski zunanji minister grof Ciano se je sestel z nemškim zunanjim ministrom Ribbentropom v Salzburgu, kjer so se vršili razgovori o mednarodnem položaju in skupnih akcijah Nemčije in Italije.

V Španiji imajo še vedno boje

Republikanska vojska vodi gverilsko vojno v asturskih hribih.

Asturija je rudniška pokrajina, kjer so rudarji vodili trde borbe z uporniki. Po vesteh iz Španije imajo republikanci v asturskem gorovju še vedno 15.000 mož vojske, ki vodi še vedno gverilsko vojno proti novemu režimu.

Franco je zaprl nad tisoč moških in žena

v asturskih hribih, ker so podpirali preganjane republikance v Španiji. Vsi bodo postavljeni pred vojaško sodišče.

Franco vpraša za svet Vatikan

Franco sestavi kompromisno špansko vlado, ki odobri novo ustavo. Načrt nove španske ustave je Franco poslal v Vatikan v pregled.

Roosevelt skliče kongres, če nastane vojna v Evropi

Evropski tisk skuša izigravati Zedinjene države, ker kapitalisti ovirajo Roosevelta v mirovni politiki, češ, da gospodarsko škoduje Zedinjenim državam, ki rade prodajajo puške in topove.

Senator Pittmann je izjavil, da ravnanje Z. D. napram Japonski jasno kaže, da Z. D. ne bodo priznale »novi red« na Kitajskem. Kongres, ki ga skliče Roosevelt, bo sprejel zakon in pooblastil predsednika, da izvaja represalije,

Vodilno gibanje novega režima je falangistično s primesjo generalnega vpliva. Ta vpliv velja za notranjo politiko, vojaški pa za zunanjo, to je, za neodvisnost.

Ojačanje diktature v Španiji

General Franco je imenoval za predsednika političnega odbora španskih falangistov svojega zeta, notranjega ministra Sunnerja. Šef milicnikov je postal general Munos Grande, podtajnik stranke pa Pedro del Castillo. General Franco računa, da bo s spremembo vodstva falange zopet dobil večji vpliv v tej organizaciji in onemogočil na eni strani radikalne elemente v falangi, na drugi strani pa omejil vpliv monarhističnih generalov.

če ne bi hotela Japonska vpoštovati pravice ameriških državljanov, ki so zadržane z različnimi pogodbami.

S tem zakonom dobi predsednik pooblastila tudi glede evropske politike, če bi v Evropi nastala vojna, ker politiki smatrajo, da so akcije v Evropi in Aziji proti zahodnim velesilam in Zedinjenim državam v vzročni zvezi glede slabljenja moči teh velesil.

Portugalska ne pristopi k osi Rim-Berlin

Kaj pravi portugalski predsednik Salandar.

Portugalska ima svojega diktatorja Salandarja. Ta je izjavil publicistu Juliju Sauerweinu glede stališča Portugalske napram totalitarnim državam, češ, da Nemčija in Italija hočeta obsežni svetovni cesarstvi. — Med tem pa ima Portugalska tretje kolonijalno cesarstvo na svetu. Portugalska se brani, za-

hteva ničesar. Nemčija in Italija ne moreta Portugalski ničesar dati, toda od nje pa lahko zahtevata ali vzameta.

Salandar je s tem potrdil, da hoče Portugalska biti neodvisna od drugih totalitarnih držav in da se ne misli pridružiti osi Rim-Berlin.

Tudi Romunija se pripravlja

Po vesteh iz Londona je Romunska vpoklicala že 1.200.000 mož pod orožje. Romunija je sicer daleč od glavnih spornih ognjišč, priprave pa kažejo, da je sporno ognjišče, ki ga diplomati prikrivajo, širše.

8 milijonov vreč kave bodo uničili

Letos so pridelali v Braziliji okrog 22 milijonov vreč kave, prodali pa jo bodo lahko od 15 do 17 milijonov vreč. Da preprečijo padec cen na svetovnem tržišču, bodo letos uničili okrog 8 milijonov vreč kave. V zadnjih desetletjih so uničili okrog 65 milijonov vreč kave, ki si jo zamorejo revni sloji le redko-kedaj privoščiti.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

Kurt Tucholsky:

Kako to, da ima sir luknje?

Z učenostjo, ki se zdi vkuhana, te sili delo k občudovanju, posebno še takega čralca, kakršen sem jaz, čigar izobrazba je podobna emendolskemu siru, ker sestoji prav tako po večini iz lukenj.

Alfred Polgar.

Kadar pride zvečer res kakšna družba, morajo otroci poprej večerjati. Ni da bi otroci slišali vse, kar govore odrasli, tudi se ne spodobijo, in ceneje je tudi. Na mizo dobe obložene kruhke; mama se pridruži za nekaj grizljajev, papana še ni doma.

»Mama, Sonja je rekla, da zna že kaditi — saj še ne zna kaditi!« »Ne govori, kadar ješ.« — »Mama, poglej, kakšne luknje ima sir!« — Dva otroška glasova hkratu: »Tobby je prismojknjen! Sir ima vendar zmerom luknje!« Jokav deški glas: »Nojaa — ampak zakaj? Mama! Kako to, da ima sir luknje?« — »Ne govori, kadar ješ!« — »A jaz bi tako rad vedel, kako to, da ima sir luknje!« — Odmor. Mama: »Luknje... to se pravi, sir ima zmerom luknje, tvoji sestrici imata čisto prav!... sir ima pač zmerom luknje.«

Minimalna odškodnina za delo vajencev

Ministrstvo za trgovino in industrijo je poslalo trgovskim, industrijskim in obrtnim zbornicam v pregled načrt navedbe o minimalni odškodnini za delo vajencev. Obenem je ministrstvo predložilo tudi načrt navedbe, po kateri naj bi dobili delojemalci dovolj časa, da si poiščejo drugo službo. Za ta čas jim gre plača. Zbornice bodo podale svoje mnenje. — Ministrstvo bi moralo te načrte predložiti v presojo in navedbo mnenja tudi delavskim in nameščenskim strokovnim organizacijam, ker so te po mednarodni konvenciji pravno priznane korporacije.

Velikega ruskega pisatelja Maksima Gorkega roman »Karamora« v slovenskem prevodu dobe letos člani »Cankarjeve družbe«.

— »Mama! Ta-le sir vendar nima lukenj! Zakaj jih nima? In zakaj jih ta ima?« — »Zdaj molči in jej. Stokrat sem ti že rekla, da ne smeš govoriti, kadar ješ! Jej!« — »Bvuu —! Jaz bi pa tako rad vedel, kako to, da ima sir... aua, nikar me ne...!« Kričanje. Vstopi papa.

»Kaj je spet?... br večer!« — Ah, mali spet nagaja!« — »Nagajam že ne! Samo to bi rad vedel, kako to, da ima sir luknje. Ta-le sir tu ima luknje, in tisti-le jih nima —!« Papa: »No, zaradi tega ti še ni treba tako vreščati! Mama ti bo razložila!« — Mama: »Zdaj mu še potuho dajaj! Kadar je za mizo, naj je in molči!« — Papa: »Če te otrok kaj vpraša, mu lahko pač razložiš! Menda!« — Mama: »Toujours en presence des enfants! Če bi se mi zdelo potrebno, da mu to razložim, bi mu že razložila. Zdaj jej!« — »Papa, ampak kako to, da ima sir luknje, to bi pa le rad vedel!« — Papa: »Vidiš, luknje v siru, to se zgodi pri proizvodnji; sir delajo iz sirovga masla in mleka, pa ga morajo prevreti, no, pa postane vlažen; v Švici znaajo to prav lepo — ko boš velik, boš tudi lahko šel z nami v Švico, tam so tako-le visoke planine, na njih leži večer sneg — to je lepo,

Samostojno obrtno zbornico bodo baje dobili v kratkem slovenski obrtniki. Po časopisnih vesteh je baje minister za trgovino in obrt že podpisal tozadevno uredbo.

Ljubljana dobi glasbeno akademijo. V »Službenih Novinah« je bila objavljena uredba o ustanovitvi glasbene akademije v Ljubljani.

270.000 Muslimanov se bo sporazumno z našo in turško vlado postopoma izselilo iz naše države v Turčijo. Dovoljenje za izselitev bodo dobili le oni Muslimani, ki bodo dokazali, da so čistokrvnega turškega pokolenja.

Delavska zbornica izplačuje podpore. Delavska zbornica je odobrila din 3500 kot prispevek za potovanje g. Prežlja v inozemstvo, »Slovenskemu delavcu«, glasilu Jugorasa v Dravski banovini pa je naklonila din 10.000.

Državni uradniki si morajo po nalogu pristojnega ministrstva do konca meseca avgusta nabaviti protiplinske maske, ki stanejo din 170. Za nižje državne uslužbence pomeni ta izdelek hud udarec.

Za predsednika nemškega »Kulturbunda« je bil na skupščini v Novem Sadu izvoljen dr. Josip Janko iz Petrovgrada, in ne kakor je bilo prvotno sporočeno iz Celja.

Od 20 na 40 milijonov dinarjev je povišala svojo delniško glavnico tekstilna tovarna »Jugočeška« v Kranju.

Polkovnika Srbobrana Stanojevića, znanega pionirja našega vojaškega letalstva, ki se je na tragičen način ponesrečil, so na svečan način pokopali v Beogradu.

Nova neredba o zdravnikih. Minister za soc. politiko je izdal naredbo, po kateri mora vsak zdravnik služiti vsaj dve leti na kmetih ali v krajih, zlasti južnih, kjer je pomanjkanje zdravnikov. — V ta namen izide poseben zakon. Po uredbi mora zdravnik, ki hoče javno službo, služiti dve leti na kmetih v zdravstvenih občinah, zdravstvenih stanicah, zdravstvenih zavodih ali v socialnem zavarovanju in podobnih zavodih v manjših mestih in vaseh. — Ta služba je obvezna za vse zdravnike, ki hočejo v javno službo. Mladi zdravniki bodo sprejeti v službo kot uradniški pripravniki v državni in banovinski službi.

Bolgarija je naročila za 8 in pol milijonov mark vseh vrst železniškega materiala v Nemčiji.

Spor med Turčijo in Bolgarijo. Turške oblasti trdijo, da so bolgarski obmejni organi ubili dva turška granicarja. V Bolgariji to zanikajo in pravijo, da je bil nek turški vojak samo ranjen, ko je prekorajčil bolgarsko-turško mejo.

Skupina bolgarskih parlamentarcev v Moskvi. V Moskvo je potovalo več bolgarskih parlamentarcev, med katerimi je tudi brat predsednika vlade Kjosjevanova. Parlamentarce so v Moskvi sprejeli jako prijazno.

Veliko zalogo komunističnega propagandnega materiala je po bolgarskih vesteh odkrila policija v Sofii.

Grčija želi obnoviti trgovinsko pogodbo z Nemčijo. Grška vlada bo poslala posebno delegacijo v Berlin, ki naj se dogovori radi obnovitve gospodarskih odnosov med obema državama.

Turčija gradi nove železniške proge. V Turčiji bodo pričeli graditi novo železniško progo med Carigradom in Ankaro in še nekaj drugih železniških prog, ki bodo vezali Carigrad s severno obalo Male Azije.

kaj?« — »Seveda je. Toda, papa, kako to, da ima sir luknje?« — »Saj sem ti pravkar razložil: napravijo se, ko ga proizvajajo.« — »Že, ampak... kako neki pridejo noter, luknje?« — »Fant, ne luknjaj me s svojimi luknjami in pojdi spat! Marš! Pozno je!« — »Ne! Papa! Ne še! Razloži mi še poprej, kako luknje v siru...« Bum. Hruška po glavi. Strašno vreščanje. Zvonec.

Stric Adolf. »Dober večer! Dober večer, Margot —... br večer — no, kako vam kaj gre? Kaj delajo otroci? Tobby, kaj pa tako kričiš?« — »Rad bi vedel...« — »Tiho...!« »Neprestano vprašuje...« — »Nesi ga vendar v posteljo in ne nadleguj me z bedarijami! Pojdi, Adolf, greva za ta čas v sosedno sobo; tu bodo pripravili mize!« — Stric Adolf: »Lahko noč! Lahko noč! Kričiš, kakor bi te odirali! Nikar vendar no...! Ja kaj pa mu je vendar?« — »Margot ga ne zna — rad bi vedel, kako to, da ima sir luknje, pa mu tega ni razložila.« — »Kaj si mu ti razložil?« — »Seveda sem mu razložil.« — »Hvala, ne kadim več — povej no, kaj veš ti, kako pridejo luknje v sir?« »No, smešno vprašanje! Seveda vem, kako pridejo luknje v sir! Pri fabrikaciji nastanejo, zaradi vlažnosti...

Nacističnega kongresa v Nürnbergu se bo udeležila tudi večja delegacija Hlinkove stranke na Slovaškem. Slovaško vlado bodo zastopali nekateri aktivni ministri.

7000 nemških kmetov se je doslej že izselilo iz južne Tirolske. V teku pa so priprave za izselitev vseh južnotirolskih Nemcev, ki jih nameravajo baje naseliti na češkem ozemlju.

Radio postajo Društva narodov namerava odkupiti švicarska vlada. Društvo narodov že dalje časa ne uporablja svoje radio postaje. Švica se boji, da bi to radio postajo lahko porabili v slučaju vojnega konflikta, zato jo namerava odkupiti.

Churchil grozi Chamebrlainu. Znani angleški parlamentarec Winston Churchill je izjavil, da bi v slučaju, če bi Chamberlain skušal na lastno pest mešetariti, sam sklical na posvet angleške poslance in bo za vsako ceno skušal preprečiti novo Monakovo.

Angleška vlada za sodelovanje z opozicijo. Angleška vlada je povabila delavsko stranko, da naj imenuje svojega zastopnika v propagandno ministrstvo, ki bi se ustanovilo v primeru vojne.

Rusija bo dobavljala Poljski vojni material. Poljska vlada se pogaja s Sovjetsko Rusijo za dobavo vojnega materiala. Mnogo vojnega materiala pa je Poljska naročila tudi v Angliji.

Razširjenje Stalinovega prekopa. Sovjetska Rusija je odredila, da se delo za razširjenje Stalinovega prekopa pospeši. Z razširjenjem Stalinovega prekopa bo brodovju Sovjetske Rusije omogočen prehod iz Baltičkega morja v Belo morje.

Petsto onemoglih židovskih beguncev je te dni pripeljal parnik »Parita« v Smirno. Parnik se je med potoma pokvaril, radi česar je zmanjkalo tudi vode. Begunci, ki so večinoma židje iz Češke, so popolnoma onemogli, vrhu tega pa nimajo nikakršnih denarnih sredstev.

Iz Češke

Bodoča vloga Čehov. »Die Weltwoche«, švicarski tednik v Zürichu, piše v članku o usodi Dancinga tudi o Čehih sledeče: »Poljska bo dosegla mesto velesile, če se ji bo posrečilo ustvariti zaupanje pri majhnih sosednjih narodih. To velja posebno za obmejne države, predvsem za Litavce. V še večji meri velja to za Čeha, ki bodo po našem mnenju igrali hitreje, pa tudi čisto drugače, ko se danes splošno misli, zopet odločilno vlogo v vzhodnoevropskih dogodkih.«

Amerikanci potujejo v Francijo. »Die Weltwoche« poroča, da Amerikanci zopet v večjem številu potujejo v Francijo in je pred kratkim samo ladja »Normandie« odplula iz Amerike s 1400 potniki. Razen v Francijo potuje mnogo Amerikancev v Anglijo, v Švico in severne države, medtem ko v ostale države v Evropi malokateri Amerikaneec zaide.

Nemško-češke znamke. Vlada protektorata je izdala te dni prve tri vrste novih poštних znamk, ki imajo nemško-češki napis, zgoraj protektorat Böhmen-Mähren in spodaj v češčini Češka in Morava. Nadaljnje serije v nemščini in češčini bodo sledile.

Slovaške težave. Slovaška bo uvedla monopolsoli, katere porabijo letno 5.130 vagonov, a pridelajo je samo 400 vagonov. Posebno pa trpi Slovaška na pomanjkanju premoga. Sicer je bilo dogovorjeno s Poljsko, da bodo dobivali od tam mesečno 45 tisoč ton premoga. Toda Poljska dobavlja samo neznatni del tega. Slovaška industrija ima vsled tega znatne težave. Poljaki so se najprej izgovarjali na pomanjkanje vagonov. Komaj pa so Slovaki povišali število premogarskih vagonov, so prišli Poljaki z novo zahtevo, da bi Slovaki dobavljali Poljski surovine in izdelke, ki jih Poljska nujno potrebuje. Na Poljsko je odšla slovaška

to je vendar čisto preprosto!« — »No, moj dragi... to si pa čedne stvari načekal svojem fantiču! To sploh ni nobena razlaga!« — »No brez zamere — smešen si! Kaj mi ti lahko razložiš, zakaj ima sir luknje?« — »Hvala bogu lahko.« — »Torej prosim.«

»Torej, luknje v siru povzročijo tako imenovani kazein, ki ga sir vsebuje.« — »To je larifari.« — »Prav nič larifari!« — »Kajpak da je to larifari; kazein sploh nima... br večer, Marta, br večer, Oskar... prosim, kar sedita. Kako vama gre?... sploh nima z luknjami nobene zveze!«

»Kaj pa se tako pričkata?« — Papa: »No prosim te pri vseh svetnikih! Oskar! ti si študiran in si odvjetnik: al! imajo luknje v siru sploh kaj zveze s kazeinom?« — Oskar: »Nobene. Sir v luknjah... hotel sem reči: luknje v siru nastanejo... se reče, nastanejo zaradi tega, ker se sir zaradi toplote pri kipenju prehitro razteza!« — Posmehljiv krohnot nenadoma združenih vrlih junakov papana in strica Adolfa: »Haha! Hahaha! No, ta razlaga je vredna cekina! Sir se razteza! Kaj si slišal? Haha...!«

(Konec prihodnjč.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Podružnica I. D. K. D. v Trbovljah priredi dne 20. avgusta t. l. spominski izlet na studene. Izletniki se bodo peljali s kolesi in z avtomobilom. Vabimo tudi vse prijatelje. Kdor se želi peljati z avtomobilom naj se prijavi pri društvenem predsedniku. Odvoz s kolesi točno ob pol 7. uri. Skupno snidenje vseh izletnikov ob 8. uri v Zidanem mostu. Vsem, ki bi se želeli včlaniti v našo delavsko kolesarsko društvo sporočamo, da se društveni lokal nahaja odsej v Rudarskem domu, kjer se dobijo tudi slike o zadnji kolesarski proslavi.

KRANJ

Katoliški tisk v službi resnice in pravice ter ljubezni. Kranjski dopisnik katoliškega dnevnika »Slovenca« je v imenovanem časopisu z dne 26. julija t. l. takole vabil vernike na Kongres Kristusa Kralja v Ljubljano: »Tudi Kranj je napravil lepo in mogočno pripravo za kongres Kristusa Prajla... Ob 8. uri pa je imel sv. mašo in govor g. dekan, ki nas je razvel in navdušil za kongres tako, da smo vsi sklenili: v soboto ali v nedeljo gremo v Ljubljano. V Kranju bodo ostali le bolniki in tisti, ki za Kristusovo kraljestvo in njegov mir ne marajo, ampak bodo prav te dni najbolj strupeno napadali vse, kar je božjega in kovali v svojem srcu najbolj podle načrte. (Podčrtali mi.) Popoldne pa je bila po litanih ura molitve...« Pismen človek ne rabi komentarija k tako zlobnemu naloževanju. Pribijamo samo, da je pisec gornjega vabila ali do mozga pokvarjen svetohilec brez vsake vere in trohice vesti ali pa samo poslušen hlapec svojega gospodarja.

Pomembno srečanje... Na strmim ovinku Jelenovega klanca sta se srečala priljuden kmetič s kranjskega polja in kar simpatičen Nemec s tretjega rajha. Trdi Gorenjec je najbrže pozabil na stroge prometne predpise ali pa mu je konjiček sam zavil preveč v levo — prokleti levičarji! pa vzkliknil »Gorenjec« — drzni avtomobilist pa je tudi malo preveč pogonal po klanecu navzgor in na ovinku sta se objela: gorenjski voziček in nemški avtomobil! Karambol ni bil prehud. Nemec je pravočasno zavrl, tako da je sunek cizo le bolj lahko potresel in po tleh so sircale različne drobce tega sveta: dve vrečki bele moke, več zavrtkov pristnega surovega masla in še nekaj drugih stvari. Rajhovec je urno izstopil in strme občudoval ves ta dar božji v cestnem prahu. Kmetič je okorno zlezal z voza, si jel popravljeni suknič in kazalo je že, da bo gorenjska trma znesla svojo jezo nad prehitrim avtomobilistom. Toda prijazni tujec je prijateljsko potpreljal kmetiča po rami, pokazal na žep, kjer imajo manj petični srce, drugi pa debelo denarnico in tako je bila zadevica speljana v mirnejše vode. Res sta oba ponesrečena prav složno pobirala s ceste vse te zgubljene darove in se pri tem spustila v prav zaupen pogovor — naš junak je z Nemci skupaj častil Italijane pri Kobaridu — katerega rezultat je bil, da je prenesel Nemec s skromnega kmetičkovega vozička v svoj elegantni avto nekaj zavrtkov pristnega surovega masla, potegnili denarnico in izročil kmetiču dva bleščeča kovanca po 5 nemških mark. Ko so mimoidoči razložili, da bo vse to vredno okoli osem kovačev našega denarja, je pretčkani Gorenjec zaključil debato, prijazno pokimal vliudnemu tujcu in z veseljem vzklikom »Hi, simla!« pogнал proti kolodvoru. Pa tudi rajhovec je vesel srečnega izida te nesreče gotovo zadovoljen odbrzel proti svoji domovini.

STUDENCI PRI MARIBORU

»Vzajemnost« priredi dne 12. avgusta t. l. mladinsko akademijo, pri kateri sodelujejo vse sosednje »Vzajemnosti«. Vabi odbor.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Zvočni kino Pobrežje 12. in 13. avgusta »Varšavska citadela«. Film o borbi za svobodo Poljske.

TISKOVI SKLAD

Z tiskovni sklad so darovali: Novo mesto: Moretti Jos. din 5. Hrastnik: Bastič Antonija din 5. Ljubljana: Kopač Josip din 30. Maribor: Čretnik Karel din 10. Iskrena hvala. Posnemajte!

Festival slovenskih narodnih običajev

5. in 6. t. m. je bil za Maribor izreden kulturni dogodek, saj se je vršil prvič v vsej zgodovini Maribora. Take narodopisne prireditve prirejajo naši južni bratje, Hrvati, Srbi in Bolgari zelo pogosto, pri Čehih, Slovaki, Poljaki in pri narodih Velike in Male Rusije se narodni običaji in folklorno blago skrbno neguje in čuva, Nemci polagajo na te stvari izredno važnost, le Slovenci smo to do sedaj preveč zanemarjali. Naše narodne noše, kolikor jih je še ostalo, se pokažejo le ob kakih večjih slovenskih in še takrat jih ne nosi priprosto ljudstvo, temveč premožnejše meščanstvo, ki mu sredstva dopuščajo, da si jih omisli. Ob takih prilikah vidimo največ gorenjskih in belokranjskih narodnih noš, tu in tam še kakšno zifjansko vmes, štajerskih, s savinjske doline, iz krajev ob Sotli, s Pohorja, s podravja in iz Panonije, pa ne vidimo več, kmalu ne bo nihče več vedel, kako so se v teh krajih oblačili naši predniki. Kdo od mlajšega rodu je še sploh vedel, da imamo tudi mi Slovenci svoje narodne plesne? Bil smo mnenja, da jih imajo v tako bogati raznolikosti in Hrvati in Srbi. Naši stariši so na kmetjskih zabavah plesali poleg valčka in polke in neizogibnega »povštrtanca« še »šoti« in

Mladinski dan „Vzajemnosti“ v Studencih

Kakor smo že poročali priredijo »Vzajemnosti« Studenci, Maribor, Pobrežje, Tezno in Radvanje v soboto, dne 12. t. m. v Sokolskem domu v Studencih mladinsko akademijo.

Ponovno opozarjamo na to važno prireditev

MARIBOR

Po dosedanjem obisku Mariborskega Tedna sodijo, da bo letošnja prireditev posetilo okrog 100.000 obiskovalcev. Če se te napovedi uresniči, bo s tem dosežen rekordni obisk, ker je v prejšnjih letih prireditev MT obiskalo največ okrog 70.000 ljudi.

Na zabavišču Mariborskega tedna je vsak dan od jutra do pozne noči polno razigranega občinstva; različne atrakcije, z vsemi dobrotami založeni kioski in godba, skrbe za dobro voljo. Ob Mariborskem tednu pride vsako leto do izraza mariborska prešernost.

Jubilejna razstava mariborskega gledališča nam prikazuje v drugem nadstropju deklishe šole dvajsetletni razvoj slovenske gledališke umetnosti v Mariboru v raznih slikah, diagramih, fotografijah najpopularnejših igralcev, programih, scenarijih in maketah. Ob pogledu na vse to, se nam zopet obujajo spomini na ero Nušiča, Bratine, Pregarca in drugih, ko je bil na odru mogoč svobodnejši izraz. Današnje kulturne razmere tudi gledališču niso ugodne. V okviru gledališke razstave je avangardistično gledališče Frana Žižka priredilo posebno razstavo o svojem dosedanjem delovanju.

Tekstilna razstava Mariborskega tedna je letos nekaj posebnega in zavzema vse prostore velike sokolske dvorane; človek ne bi verjel, da se vse to fine svilene tkanine izdeluje v Mariboru. Ta razstava potrjuje Mariboru sloves jugoslovanskega Manchestra.

Jubilejna razstava ob 25-letnici ptujskega Dramskega društva na Mariborskem tednu vzbuja splošno pozornost. To je pravzaprav razstava enega leta dela slovenske gledališke avangarde. Na njej so razstavljene velike fotografije uprizoritve gledaliških iger, ki jih je uprizorilo Dramsko društvo v Ptuju v svojem 25. letu obstoja v režiji Frana Žižka. Slike dajejo vpogled v snovanje novega prizadevanja in so jasna pričča uspešnosti in potrebe te nove smeri. Razen fotografij so razstavljene še maske, kritike in veliki oder »Burke o jezične mdolitarju« s kostumi. Mnogo povedo programatični napisi kakor »Gledališču ekonomsko in kulturno svobodo«. Razstava je zelo okusno urejena, kar je zasluga Žižkovega sodelavca Eda Murna in ni prenatrpana, kakor so običajno jubilejne razstave. Na razstavo opozarjamo vsakogar, ki se zanima za gledališko umetnost.

Koncert narodnih pesmi je v četrtek zvečer priredila v mestnem parku Ipravčeva pevška župa. Nastopilo je osem društev z blizu 200 pevci. Skupni zbor na koncu je dirigiral Albin Horvat.

JESENICE

Preko meje. Cimdalje bolj se širi tukaj med brezposelnimi neko gibanje za odhod v Nemčijo. Komur ni všeč sedanje delo ali pa ga dolgoletni preveč tajejo, pa enostavno delo gasti in gre preko meje. Treba bi bilo napraviti nekaj, da se tako gibanje prepreči oz. omili. Najboljša pomoč bi bila seveda preskrba dela brezposelnim in pošteno plačilo za pošteno delo, na drugi strani pa skrb, da se omeji nezakonito prekoračevanje meje. Nekaj takih uskokov se je že vrnilo.

Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zv. (v nedeljo ob 3. uri pop. ob vsakem vremenu) velfilm »Rdeče orhideje«. V glavni vlogi Olga Čehova, C. Horn in A. Schönahls. Med dodatki domači kulturni film in Paramountov zvočni tednik. — Sledi za praznik »Otok smrti«.

RUŠE

Rehbuer Rok obč. ubožec je umrl. Navzlic našemu opozorilu, ga občina ni odpemila v ubožno hišo. Sodruga in sodružice iz Maribora in okolice

delavsko mladino, kakor tudi vse delavce. Na tej akademiji bo mladina »Vzajemnosti« manifestirala svojo pripadnost k delavskemu razredu in svoje stremenje do izobrazbe in napredka.

Za asfaltiranje ceste Maribor—Fram so preračunani stroški 12 milijonov dinarjev. Ponovno smo čitali v časopisu, da se bo z deli na tej cesti, ki je gotovo daleč naokrog najbolj razoran državna cesta v kratkem pričelo. Upamo, da se bodo te vesti uresničile in da ne bo ostalo samo pri obljubah.

Vpis vajencev v obrtno nadaljevalno šolo. Obrtna nadaljevalna šola opozarja ponovno vse delodajalce, da morajo vpisati do 20. t. m. vse vajence in vajenke, ki so dolžni obiskovati obrtno nadaljevalno šolo. Vpisovanje se vrši na mestnem magistratu.

Anonimne grožnje dobivajo posestniki v Radvanju, v katerih se jim grozi s požigom. Karambol. Na avtobusni progi Maribor—Selnica je nek tovorni avto zadel v avtobus mestne občine. Človeških žrtev sicer ni bilo, pač pa je hudo poškodovan avtobus in znaša materialna škoda baje več tisoč dinarjev.

Ukraden les z avtomobilom prevažal v Varaždin. Posestniku Glaserju v Rušah je bilo v zadnjem času ukradenega za en vagon tesanega lesa, ki ga je nek mladenič vozil v Varaždin in tamkaj razprodal.

Radi neznosne suše, ki je povzročila pomajkanje krme, so pričele padati cene živini. Ubogi kmetje bodo s tem hudo udarjeni. Radovedni smo, če se bo radi padca cen živini, znižale tudi cene mesu. Pristojna oblast naj pravočasno ukrene potrebno, da ne bodo na račun tega bogateli mesarji, ki so že doslej prodajali meso po sorazmerno zelo visokih cenah, od kmetov pa so kupovali živino zelo poceni.

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč bo vršil v nedeljo, dne 13. avgusta 1929 zdravnik OUZD g. dr. Wankmüller Alfonz, Maribor, Franciškaška ulica 8-III.

Razpisan je natečaj za sprejem gojencev v vazduhoplovno podoficirsko šolo v Novem Sadu in podoficirski eskadron konjiške šole v Zemunu. Vsi pogoji za sprejem v šolo so razvidni v pisarni mestnega vojaškega urada, Slomškov trg II, soba št. 4.

PESNICA PRI MARIBORU

Smrtna kosa. V Pesniškem dvoru je umrl v 34. letu starosti Franc Premuzak, ki je dolgo let bolehal in popolnoma onemogel. Pogreb pokojnika se bo vršil v soboto, dne 12. t. m. ob 7. uri zjutraj na pokopališču v Sv. Marijeti. Naj mu bo zemlja lahka. Teško prizadetim svojcem pa izrekamo tem potom naše iskreno sožalje.

Ivabimo, da se udeležijo predstave na letnem gledališču, ker je igra »Voda s planin« vredna, da si jo pogleda vsak zaveden delavec.

KOČEVJE

Uspeh delavske enotnosti. Po večmesečnih prizadevanjih so kočevski rudarji je dosegli uspehe. Država je za avgust povišala kontingent premoza za 500 ton. Tudi podpore so nakazane, in sicer od banovine 20.000 din za avgust in september, od TPD pa 10.000 din. Seveda s tem vprašanje kočevskih rudarjev še ni rešeno, a upati je, da bodo naročila s strani države ostala, oz. da se bodo še nekoliko zvišala. Nujno pa je, da nova naročila ne bodo prišla v poštev samo za avgust, temveč da bodo ostala stalno. Pri vsej uspehi akciji so se tudi krščanski socialisti zares sodružno borili skupaj s pristaši ZRJ, v kateri je organizirana velika večina rudarjev. Pristaša »zeenih« ni na rudniku niti enega. Naši tekstilci naj si vzamejo rudarje za vzgled, rudarji pa bi se tudi lahko malo več zanimali za tekstilce in jim pomagali v njihovem težkem položaju, ki ga še slabša nezavednost!

»štajeri«; kdo od naše mladine jih še zna? Tudi današnja kmečka mladina se zvera v nekakšen tango, skače v two-stepu po jazočdi, kar izgleda včasih smešno in groteskno, medtem ko je vendar v naših starih ljudskih plesih toliko ljubkosti in gracijoznosti. O tem so se na mariborskem festivalu lahko prepričali vsi zasmehljivi in dvomljivi. Da, tudi Slovenci imamo še precej narodopisnega blaga, ki ga bo pa treba otepi pozabi in ga zaova gojiti.

Na mariborskem festivalu sta nastopili dve glavni slovenski kulturni območji, belokranjsko-notranjska in štirsko-panonska, ki se je tokrat prvič pokazala širšemu svetu. Medtem ko so prvo sestavljali večinoma meščani in inteligenti, so v štajerskih skupinah nastopali res pravi kmetje »od pluga in motike«, le aranježji so bili intelektualci. Na obeh glavnih skupinah so se jasno dali razpoznavati vplivi dveh različnih kultur, vzhodne in zapadne: belokranjske pesmi, melodije in plesi so mehki, lirični, polni romantike, kakor je doma le pri južnih Slovanih, pri štajerskih skupinah pa stvarnost, povezanost z zemljo in naravo in razigrana šegavost.

V belokranjski skupini je bilo pet podskupin: Črnomelj, Adlešiči, Vinica, Predgrad—Stari trg in Metlika. Izvajali so Zelenege Jurja, Krešnice v več variantah, razne kolo-plese in sta-

re obredne ples; na koncu so metličani izvajali še viteško igro Kurji boj in simbolični Turn. Kolo-plesi Belokranjcev se odlikujejo po lirčni nežnosti v belini svojih narodnih noš, v katero je predgradska skupina vnesla malo zdržne resnosti s svojimi temnimi in rdečimi otenki. Posebno je še omembe vredno Poljansko svatbeno kolo, predgrajske podskupine, in metliški most, zelo star obredni ples.

Štirsko-panonska skupina je nastopila s štirimi podskupinami: Lancova ves, pod vodstvom Miro Vaupotiča, je izvajala Plesače in Orače. Sv. Jurij ob Ščavnici, pod vodstvom Frana Žižke je izvajal Valček, Ključ in Rūsso-Čargo. Sv. Marko niže Ptuja je, kot najmočnejša skupina, pod vodstvom Frana Žižke, nastopila s kompletnim pustnim sprevedom: Kurentom, Rūsso, Raboljem, Zlodejem, Orači, Medvedom in Kokotiči-piceki. V tem sprevedu je bilo združeno menda vse, kar štajerci še poznajo od pustnih običajev. V njem se je videla neka sličnost s podobnimi običaji v nemških alpskih deželah; nudil je res pester, grotesken prizor. Za temi so nastopili Prekmurci iz Beltincev, pod vodstvom Kavaša Matjaža, s pristno prekmursko godbo in so odplesali dva stara obrtniška plesa, Tkalečko in Sošarsko, ter gostujevske ples, Točak, Samarianka in Po zelenoj trati, ki so bili najlepši med vsemi kar smo jih videli. T. M.

ČRNA PRI PREVALJAH

V slogi je moč in v delu rešitev. Na pobudo tukajšnjega župana g. I. Turka se namerava pri nas ustanoviti »Ljudska univerza« in so tozadevna pravila že vložena. K sodelovanju so bile povabljene vse strokovne in kulturne organizacije, ki pri nas obstajajo. Socialisti to zamisel pozdravljamo in smo se pozivu tudi odzvali, ker se v polni meri zavedamo, da je skupno delo potrebno vsepovsod tam, kjer se gre za vprašanja, ki se tičejo splošnosti. Ustanovitve »Ljudske univerze« ima poleg svojega delokroga tudi namen, da pritegne k vzajemnemu delu ljudi raznih nazorov in prepričani in deluje na tem, da se medsebojna nasprotstva vsaj ublažijo, ako jih že ni mogoče odpraviti. Današnji kritični čas zahteva, da smo medsebojno strpljivi, ker le na ta način bomo lahko prebrodili razne težkoče današnje dobe. Za vzgled nam lahko služi strankarsko in društveno življenje iz bivše Českoslovaške, kjer so se politični nasprotniki medsebojno spoštovali in v kolikor na kulturnem polju niso skupno sodelovali, pa vsaj niso ovrtili drug drugemu tega dela. Žal, da so se tam znašli tudi taki elementi, zlasti pa Slovaki, ki jim je bil bratomorni boj in razdejanje ljubše, kot pa mirna sprava in medsebojno spoštovanje. Kaj grozi danes »osvobojeni« Slovaški državi ve vsakdo, ki se količkaj zanima za mednarodna vprašanja. Socialisti obsojamo takšne elemente, ki iz častihlepnosti in za žudežve pare ne izbirajo nobenih sredstev za doseg svojih umazanih ciljev. Pozdravljamo vsako akcijo skupnega sodelovanja, pa naj pride pobuda za njo iz karekoli strani. Upamo pa, da se bo to naše stališče pravilno uvaževalo in tudi priznavalo. Povdarjamo pa že v naprej, da ne bomo dopustili, da bi se nas morda skušalo izrabljati za kake spekulativne namene, zlasti če bi kdo skušal iz tega kovati politični kapital. V tem slučaju bomo seveda primorani naše sodelovanje odreči. Smatramo za umestno, da se ob tej priliki dotaknemo nekaterih konfliktov, ki so jih povzročili takozvani »beh nogavičarji«. Po našem mnenju je treba strogo ločiti pri tem vprašanju one, ki nosijo bele nogavice s posebnim namenom in one, ki nosijo bele nogavice radi mode ali navade. Na vsak način pa se je treba izogibati nepotrebnim mržnji, da se s tem ne razdira delovanja, ki naj vodi k narodni skupnosti, kajti lažje je razdirati kot pa zgraditi.

PREVALJE

Po odstopu občinskega odbora. Dne 15. m. m. je »Delavska Politika« poročala, da je tukajšnji občinski odbor odstopil, da s tem protestira proti preselitvi davčne uprave v Dravograd. Pričakovati je namreč tudi, da bodo preselili še sodišče, nakar bo naš kraj popolnoma zapuščen in osamljen. S temi preselitvami uradov pa se bodo tudi hodniki občine, ki že doslej niso zadoščali za krite najnujnejših občinskih potreb, še bolj skrčili. Kljub temu, da sta naši občini priključeni še dve sosedni vasi, so davčne obremenitve tukajšnjega prebivalstva zelo velike in dolgujejo davkoplačevalci kar pol milijona dinarjev na zaostanek občinskih doklad. Zlasti pereče vprašanje je pa pri nas 150 brezposelnih leških rudarjev, radi česar je pahnenih v bedo okrog 500 ljudi, ki so brez kruha, odkar ni več zaslужka pri tukajšnjem rudniku. Precej brezposelnih leških rudarjev je sicer sedaj dobilo zaposlitev pri regulaciji Meže in gradnji ceste v Guštanjnu, pripomniti pa je treba, da s tem še ni rešeno vprašanje brezposelnosti, zlasti ker bodo ti reveži ostali čez zimo brez zaslужka, če se ne najde kak drug izhod. Kako škodljivo je, da ravno obmejno prebivalstvo materialno in s tem tudi moralno propada, bo pokazala šele bodočnost. Naši kmeti so bili sicer tudi deležni kmečke zaščite, ker pa niso mogli zadostiti tozadevnim obveznostim, je Priviligirana agrarna banka pognala 24 kmetij v dravograj-skem srezu na javno dražbo. Tako postopanje vzbuja seveda nezadovoljstvo, kar silno škoduje zlasti v obmejnih krajih. — Ko je letos po odselitvi sreskega načelstva v Dravograd, sledila še preselitve tukajšnje davčne uprave, je prevaljski celoten občinski odbor, ki je bil izvoljen na listi JRZ odstopil. Odstopivši odbor je dne 23. m. m. sklical javen shod, da informira občane o vzrokih svojega odstopa. Posamezni odborniki so na tem zborovanju zlasti podčrtali, da je občina pred leti dobila zagotovilo, da ostane sresko načelstvo, davčna uprava in sodišče v Prevaljah, kljub temu se je pa sedaj preselitev sreskega načelstva in davčne uprave že izvršila. Na shodu je bila prečitana tudi resolucija, v kateri se zahteva, da se preseljeni uradi zopet vrnejo v Prevalje, ali pa najde nadomestilo za izgubo na občinskih dokladah itd. Končno je bilo sklenjeno, da se odstopivši odborniki ne vrnejo prej na svoja mesta, dokler se tej pritožbi in zahtevi ne ugodijo. Na zborovanju so poročali gg.: dr. Štefanovič, bivši župan Kugovnik in Rozman, k debatam pa se je priglasilo tudi več drugih občanov. K govorom teh gospodov bi imelo delavstvo mnogo pripomniti. Žal ni bilo omogočeno s. Standekerju, ki se je priglasilo k besedi, da bi bil lahko razložil stališče delavstva, katerega se skuša odrivati povsod in tudi tam, kjer gre za javna vprašanja. Nočemo se sedaj spuščati v vprašanje, če smo bili delavci z delom odstopivšega občinskega odbora zadovoljni ali ne? Tudi ne načenjamo vprašanja neumestnega postopanja bivšega župana g. Kugovnika z brezposelnimi delavci, ki so hodili prositi za podelitev podpore, temveč bomo o tem vprašanju razpravljali ob primernem času. Če je občinski odbor odstopil res samo zato, da protestira proti preselitvi uradov iz Prevalj v Dravograd, se s tem stališčem bivšega občinskega odbora tudi mi strinjamo. Ako pa se je ta odstop izvršil le zato, da bi se preslepilo občane, pa bodo nato odgovorili Prevaljčani pri bodočih obč. volitvah. St-r.

Dr. Avg. Reisman:

Zaščita mezde v bolezni

Zakoni o mezdah v bolovanju v avstrijskem parlamentu.

(Iz predavanja med rudarji.)

Kompromis — za oba dela.

Na ta način je prišlo do kompromisa, ki je v letu 1912, ko se zdaleka ni bilo teh težkih razmer za delavce, nikake brezposelnosti in vsled tega ne današnje odvisnosti delojemalcev od kapitala, da se je smelo odtegniti v slučaju bolezni od mezde v prvem tednu le omni znesek, ki ga je plačeval delodajalec v bolniško blagajno.

Prisilno ali prosto zakonito določilo?

Ko pa so že prišli do tega kompromisa, je nastal zopet spor v odseku, je-li naj bo to novo določilo 1154 b o. d. z., ki je prineslo dobroto o plačilu mezde delavcu v slučaju bolezni za en teden, prosto ali prisilno, tako da se delavec tej pravici ne bi mogel odreči z nobeno pogodbo. Proti prisilnosti so ugovarjali zlasti zastopniki vlade in sicer iz finančnih razlogov, češ da bi se s tem zvišale dajatve državnih podjetij za bolniško zavarovanje in vsled porasta namišljenih, simuliranih obolenj upravni izdatki državnih podjetij. Nadalje so zastopniki vlade opozarjali, da bi tako prisilno določilo o dolžnosti plačila mezde v slučaju bolezni ali nezgode, ali kake druge ovire škodilo tudi obrti in drugim gospodarskim panogam, katerim bi naložili s tem pretežka bremena.

Ekselencija dr. Klein za prisilno določilo
§a 1154 b o. d. z.

Značilno za mogočen vtis takratnih socialnih reformatorjev na najvišje družabne in znanstvene kroge pa je bil pri tej debati nastop bivšega ministra ekselencije dr. Kleina, znanega avstrijskega pravika, ki je k temu vprašanju med drugim navajal:

Odločno zahtevam prisilno določilo §a 1154 b o. d. z. — Ne gre, da bi presojali višino obvez določila kakega službenega razmerja izključno samo s stališča podjetnikov, ter popolnoma prešli razmotrivanje, če

ne zahtevajo legitimni interesi delojemalcev, da se vporaba tega zakonitega določila zakonito zavaruje in ne prepušča slučajnostim in nevarnostim takozvanega svobodnega dogovora. Financijelne posledice za državna podjetja, ki bodo nastopila po mnenju vlade, se slikajo pretentno in ne morejo priti v poštev, ko ima koncentracija velikih državnih podjetij itak izjemno stališče napram zasebnemu gospodarstvu. Ni res, da bi mogla ta nova socialna zakonita določila vsled prisilnosti gospodarske panoge tako težko zadeti, da bi ne mogle prenesti bremen. Saj je dolžnost plačila mezde stvarno in časovno strogo omejena in pogojna, ter ima delodajalec itak v roki učinkujoče sredstvo proti simulacijam ali siceršnjim zlorabam in sicer moč odpovedi službe. Socialno presojanje službenega razmerja, ki je sedaj povsod odločilno, zahteva, da se škoda, nastala vsled bolezni ali nezgode, deli med delodajalca in delojemalca in je zakon v tem oziru to priznal s tem, da je naložil delodajalcu plačilo mezde za celi mesec, če je bil delojemalec v njegovi hišni skupnosti.

Primeri s pravicami nameščencev.

Ekselencija dr. Klein je nadalje opozarjal na pravico nameščencev v slučaju bolezni, ki imajo zajamčeno 6-tedensko mezdo. Če iz tega vidika bi morali priznati gospodarsko slabše stoječim delojemalcem enako pravico in se torej ne moremo noveli upirati, ko ista itak daleč zaostaja za nudenimi ugodnostmi zakona o trgovskih nameščencih (6 tednov proti enemu tednu.) Prisilno določilo §a 1154 b o. d. z. bi torej odgovarjalo

logiki celega pododdelka novele o službenem razmerju.

kot tudi logiki novejših zakonodaj.

Bilo bi zgrešeno, če bi zakonodaja v vprašanju socialno odločujočih važnosti stalno menjavala kurz.

Oziri na državna podjetja ne morejo biti odločilni.

Kljub tehtnim, pravno, gospodarsko in socialno tako utemeljenim razlogom dr. Kleina, se je odsek vendarle izrekel proti prisilnosti določila §a 1154 b o. d. z. Stenografski zapisnik o daljnem sklepanju navaja k temu:

Pri vsem uvaževanju teh učinkovitih tehtnih izjavij je prišla večina pravne komisije do prepričanja, da §a 1154 b ni privzeta kot prisilno normo. Prizditi je, da niso odločilni pomisleki, ki jih je navajala vlada z ozirom na posledice tega zakona za državna podjetja, če bi določilo sicer bilo za druga podjetja socialno primerno. Komisija se je izrekla proti prisilnosti le radi tega, ker bi po njenem mnenju to določilo lahko škodilo delavcem v manjših podjetjih. Radi tega so smatrali za socialno pravičnejše, da so sicer, končno sporazumno z dr. Kleinom, sprejeli določilo §a 1154 b o. d. z. o dolžnosti plačevanja mezde v slučaju bolezni in nezgode, ali siceršnje osebne ovire delavca, niso pa izrekli, da se delavec tej pravici ne bi mogel s pogodbo napram delodajalcu odreči, torej za prisilnost določila. Komisija je bila mnenja, da bo zakon na ta način več koristil socialnemu pravnemu razvoju, ker bo kazal smer kot splošno zakonito merilo za dolžnosti delodajalca, ter bo izključil delavca od te dobrote le v onih slučajih, kjer se bo pokazalo to kot nujna potreba vsled posebnih razmer.

Pri nas pa so bila odločilna baš državna podjetja, da se je s finančnim zakonom za leto 1936-37 za rudarje ukinila pravica do mezde v bolezni in nezgodah po § 219 o. z.

Konec prihodnjic.

Kaj vse sme zagrešiti g. Preželj Franc pri Delavski zbornici

ne da bi mu mogla služba odpovedati?

Zadnjič smo objavili službeno pogodbo gosp. Franca Preželja pri Delavski zbornici, v kateri je v točki 7. tudi navedeno, da se službodavec, Delavska zbornica, izrecno odpoveduje pravici, odpovedati g. Francu Preželju službo, četudi bi zagrešil važne odpustne razloge po § 239. obrtnega zakona.

Kakšni pa so ti razlogi § 239. o. z. za odpust, ki jih g. Preželj lahko zagreši, ne da bi ga mogli odpustiti?

Predvsem je važno vedeti, da navaja obrtni zakon v § 239. razloge, radi katerih lahko službodajalec delojemalca odpusti **takoj iz službe, brez vsake odpovedi**, ker so pač to takšni razlogi, ki onemogočajo daljnje sodelovanje med obema.

Na ta način lahko službodavec uslužbenca odpusti brez odpovedi:

1. ako je uslužbenec pri sprejemu v delo podtaknil ponarejena spričevala, potrdila, listine itd., ali ako je zamočal drugo istočasno obstoječe službeno razmerje in prevaril delodajalca;

2. ako je uslužbenec nezvest v službi; ako pri svojem delu brez pristanka službodajalca od tretje osebe neupravičeno za sebe zahteva ali sprejme koristi, posebno ako sprejme provizijo ali kako obljubo provizije ali kako drugo nagrado brez službodajalčeve vednosti, ali ako kaj napravi, s čimer postane nevreden službodajalčevega zaupanja;

3. ako brez odobrenja ali po tem zakonu priznane ovire delo zapusti ali ne vrši, odnosno naravnost noče vršiti svoje dolžnosti in ne opraviči zadovoljivo tako svoje postopanje, ali ako se kljub izrečenim opominom ne pokori službodajalčevim ukazom, ki jih opravičuje služba;

4. ako tudi kljub opominom nepazljivo ravna z ognjem ali z gorečo lučjo in sploh z nevarnimi stvarmi v lokalu in delavnici;

5. ako je izdal poslovne tajnosti podjetja, v katerem je zaposlen;

6. ako je službodajalca, njegovega zastopnika, ali kakega člana iz njihovih družin dejansko napadel, ali ako se je proti njim zagrešil s težko razžalitvijo časti, ali ako je fizično napadel ali težko poškodoval druge osebe, zaposlene pri podjetju;

Sabotaža pri „Suzorju“

Reševanje prošnji zavarovancev pri Osr. uradu za zavarov. delavcev ze prišlo menda v popolnoma slepo ulico. SUZOR v Zagrebu enostavno zadev ne reši in če pošiljajo poškodovanci še toliko prošnji, pritožb in urgenc. Prizadeti so končno ubrali pot na Sodišče Delavskega zavarovanja v Ljubljani, ki je v smislu zakona o zavarovanju delavcev odredilo že v večih slučajih novi par mesečni rok, v katerem bi moral SUZOR zadeve rešiti, ker bi sicer sodišče samo razsojalo. Toda tudi to ne zaleže. Delavci zahtevajo nato po preteku danega roka, da sodišče delavskega zavarovanja izda odločbo. Toda SUZOR zna tudi to preprečiti s tem, da sodišču enostavno ne pošlje spisov in sodišče zopet izjavlja, da brez spisov tudi ono ne more ničesar sklepati.

Zastopnik nekega poškodovanca je dobil pravkar tak dopis sodišča Delavskega zava-

7. ako navaja domače in ostalo službeno osebo k nepokorščini, k nemoralnim in protizakonitim dejanjem;

8. ako namenoma poškoduje službodajalčeve predmete;

9. ako ga bolezen ali nezgoda ovira vršiti svojo službo več kot 4 tedne (g. Preželj si je raztegnil to na 1 leto);

10. ako po lastni krivdi nalezljivo oboli in je bolezen dokazana z zdravniškim spričevalom;

11. ako se kljub ponovnim opominom v delovnem času udaja pijančevanju;

12. ako mu odvzamejo svobodo po sodni obsodbi ali po odloku občje upravne oblasti za več kot 14 dni.

Vseh teh odpustnih razlogov se lahko Delavska zbornica posluži proti g. Preželju glasom pogodbe le tedaj, če bi bil s pravomočno razsodbo kazenskega sodišča radi njih obsojen, drugače pa ne, pa še tedaj ima g. Preželj pritožbo na disciplinsko razsodišče in od tam še rekurz na okrajno sodišče v Ljubljani.

Po našem mnenju je takšna pogodba v nasprotju z našo zakonodajo ter zato neveljavna.

FOX

krema Izpolnjuje želje vsake dobre in varčne gospodinje

FOX

terpentin krema, mast in gumitrn za čevlje, voščeno parketno voščilo in medene muholovke FOXON so zadovoljstvo vseh in vsakogar. Zato Vam jih priporočamo.

Uredba o živliskih rezervah

Ustanovitev posebnega fonda za državne rezerve živil.

Kaj določa nova naredba?

Vlada je sklenila na predlog kmetijskega in vojnega ministrstva naredbo v zbiranju živliskih rezerv. V ta namen se napravi poseben načrt. Med konzervna živila spadajo pšenica ali moka, suhi mesnati izdelki, razne konzerve, povrtina (suha), testenine, sol, mast, olje, sladkor, kava in čaj.

Zagotoviti se morajo živila za vojsko in civilno prebivalstvo, zlasti v pasivnih krajih. — Hranijo se v posebnih skladiščih, če ni državnih, občinskih itd. V mestih, banovinskih sedežih in krajih, v katerih je zaposlenih nad tisoč oseb, mora biti živil v skladiščih najmanj za mesec dni. Mesta in občine morajo na svoje stroške sezidati silose ali skladišča v ta namen in naj najamejo posojila.

Finančni minister ustanovi v ta namen poseben fond. Fond bo obratna glavnica za zidanje skladišč in druge stroške. Naloži se pri državni hipotekarni banki. Denarna sredstva mora preskrbeti finančni minister.

Belgija utrjuje meje ob Luxemburgu, V Belgiji bodo v kratkem pričeli z utrjevanjem meje ob Luxemburški.

SENZACIJA**ZA OBISKOVALCE MARIBORSKEGA TEDNA****PRODAJAM**

po znižanih cenah krep de chine po din 8.—,

10.—, 12.—. Moško in žensko blago od 5 din

naprej, volneni rips od 16 din naprej, svileni

robci od 5 din naprej ter raznovrstno

blago po jako znižanih cenah pri

I. TRPINU**MARIBOR, VETRINJSKA ULICA ŠTEV. 15****Kis za vlaganje**

Izdelovanje likerjev, desertnih vin in sirupov ter žganjarna.

JAKOB PERHAVEC

Maribor, Gosposka ulica št. 9 — Telefon št. 25-80

Špirit za vlaganje

Vedno v zalogi: Rum, konjak, slivovka itd.

Na debelo! Na drobno!